

Vergaderjaar 2003–2004

28 979

Wijziging van de Penitentiare beginselenwet in verband met verruiming van de mogelijkheden van meerpersoonscelgebruik

B

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 12 mei 2004

Met belangstelling heb ik kennis genomen van het voorlopig verslag van de vaste commissie voor Justitie inzake dit voorstel van wet en de door de verschillende fracties gestelde vragen en naar voren gebrachte punten. Graag ga ik hieronder daarop in. Bij de beantwoording van de gestelde vragen is de indeling van het voorlopig verslag zo veel mogelijk aangehouden. Waar dit de duidelijkheid ten goede komt, zijn een aantal vragen tezamen beantwoord.

1. Algemeen

De leden van de fractie van het CDA wensen uitvoerige informatie over de gevolgen van het wetsvoorstel voor het personeel van penitentiare inrichtingen. Vanaf het moment dat de beslissing werd genomen om de mogelijkheden van meerpersoonscelgebruik te verruimen heeft de veiligheid van het personeel mijn volledige aandacht gehad. Het is dan ook vanzelfsprekend dat de vertegenwoordiging van het personeel intensief is betrokken bij de invoering van meerpersoonscelgebruik. De Groepsondernemingsraad voor het gevangeniswezen vervulde vanaf het eerste begin deze rol. Alle inhoudelijke aspecten van personele veiligheid zijn met de Groepsondernemingsraad besproken. Begin 2003 overhandigden drie vakorganisaties een petitie aan de Tweede Kamer, waarbij van vakbondszijde gewezen werd op het belang van veiligheid van personeel. Vierduizend van de vijfduizend personeelsleden tekenden een petitie waarin gesteld werd invoering van meerpersoonscelgebruik «niet te zien zitten. Tenminste: niet zonder garanties voor onze veiligheid». De garanties voor de veiligheid van het personeel zijn neergelegd in een overeenkomst van 3 juli 2003 tussen de vier vakorganisaties verenigd in het georganiseerd overleg Dienst Justitiële Inrichtingen en de hoofd-directeur van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) namens mij. In de overeenkomst wordt een reeks maatregelen en garanties opgesomd ten behoeve van het personeel bij de invoering van meerpersoonscelgebruik. In artikel 2 van de overeenkomst zijn de volgende randvoorwaarden voor de invoering van meerpersoonscelgebruik opgenomen.

1. Er wordt gewerkt met gekwalificeerd Justitiepersoneel.
2. Voordat personeelsleden worden ingezet op meerpersoonscellen,

- hebben zij de opleiding tot PIW-er afgerond en een specifieke training op het gebied van conflicthantering en zelfverdediging gevolgd.
3. Bij meerpersoonscelgebruik wordt onvoorwaardelijk toepassing gegeven aan de Arbeidstijdenwet en de Arbeidsomstandighedenwet. Arbodiensten besteden in de bestaande risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) aandacht aan meerpersoonscelgebruik.
 4. De plaatsing in een meerpersoonscel geschiedt slechts na een zorgvuldige beoordeling van geschiktheid, waarbij de volgende contra-indicaties worden gehanteerd:
 - mate van psychische gestoordheid;
 - verslaving;
 - medische contra-indicaties;
 - agressief gedrag of geweldsproblematiek;
 - zedenproblematiek;
 - opgelegde beperkingen.
 5. Bij het onderzoek naar de geschiktheid wordt tevens zo veel mogelijk rekening gehouden met etnische of culturele achtergrond, rookgedrag en taalproblemen.
 6. In de dagelijkse bedrijfsvoering worden de geldende normen ten aanzien van de bedrijfstijden niet overtreden.
 7. Bij het openen van een meerpersoonscel overdag zijn minimaal twee PIW'ers aanwezig bij of voor de cel.
 8. In de nachtelijke uren blijven de cellen, conform het huidige beleid, dicht en worden pas geopend als er voldoende personeel aanwezig is om de cel te benaderen.
 9. Het calamiteitenplan wordt aangevuld met het oog op de handelwijze bij calamiteiten bij meerpersoonscelgebruik. Uitgangspunt daarin is dat de veiligheid van het personeel zoveel als mogelijk wordt gewaarborgd.
 10. Er is te allen tijde voldoende afzonderingscapaciteit beschikbaar.
 11. Met de brandweer wordt overleg gevoerd over ontruimingsplannen en benodigde vergunningen. Meerpersoonscelgebruik wordt eerst ingevoerd als blijkt dat de brandweer zich met de ingebruikname kan verenigen.

Voordat wordt besloten tot invoering van meerpersoonscelgebruik in alle inrichtingen, wordt de voorbereidende fase van invoering geëvalueerd aan de hand van onafhankelijk onderzoek. Het evaluatieonderzoek omvat mede de veiligheid en veiligheidsbeleving van het personeel. Over de resultaten van het evaluatieonderzoek en de daaraan te verbinden conclusies en aanbevelingen voor de verdere invoering van meerpersoonscelgebruik zal overleg worden gevoerd met de vertegenwoordiging van het personeel. Vervolgens wordt een beleidskader vastgesteld dat als basis zal dienen voor de invoering van meerpersoonscelgebruik in alle inrichtingen. In het beleidskader zal de veiligheid van het personeel een belangrijke rol spelen.

De leden van de CDA-fractie vragen verder om met cijfers toe te lichten waarom intensievere toepassing van meerpersoonscellen in een regime van algehele gemeenschap geen substantiële bijdrage zal leveren aan het verminderen van het huidige capaciteitstekort. De capaciteit van het gevangeniswezen is als volgt opgebouwd (aantal plaatsen exclusief de inrichtingen voor vreemdelingen en exclusief de bijzondere voorzieningen voor drugkoeriers, stand ultimo maart 2004).

	huis van bewaring	gevangenis
bepaalde gemeenschap	9 576	84
algehele gemeenschap	–	3 529
individueel regime	115	76
totaal	9 691	3 689

Verreweg het grootste deel van de detentiecapaciteit bestaat uit plaatsen in een regime van beperkte gemeenschap en dan met name in huizen van bewaring. Dit wetsvoorstel heeft derhalve hoofdzakelijk gevolgen voor de huizen van bewaring. Bij de plaatsen in de gevangenis waar een regime van beperkte gemeenschap wordt gevoerd, gaat het onder andere om plaatsen in de Extra Beveiligde Inrichting (EBI) te Vught. Dat zijn geen plaatsen waar plannen bestaan voor meerpersoonsgebruik.

Als gevolg van de intensivering van de strafrechtelijke handhaving, zoals die in het Veiligheidsprogramma is aangegeven (Kamerstukken II 2002/03, 28 600 VII en VI, nr. 6), groeit de behoefte aan plaatsen in huizen van bewaring de komende jaren alleen maar. Het voeren van een regime van algehele gemeenschap in een huis van bewaring is in de praktijk niet uitvoerbaar. De samenstelling van de populatie in een huis van bewaring is aan constante verandering onderhevig en er is steeds sprake van veel bewegingen van gedetineerden in en uit het huis van bewaring. Het voeren – onder dergelijke omstandigheden – van een regime van algehele gemeenschap, dat zich kenmerkt door langdurig verblijf van gedetineerden onder elkaar buiten de cel, zou tot een onbeheersbare situatie leiden.

Deze leden stellen enkele vragen over de kwestie van de (verbetering van de) prognosesystematiek en het advies van professor Bomhoff. In lijn met de aanbevelingen van professor Bomhoff is gewerkt aan verbetering van de prognosesystematiek. Het model voor de sanctiecapaciteit is uitgebreid tot een model voor de hele veiligheidsketen, waarbij – voor zover beschikbaar – gebruik wordt gemaakt van meer actuele gegevens. In de toekomst zal hieraan ook de civielrechtelijke en bestuursrechtelijke keten worden toegevoegd. Andere aanbevelingen van Bomhoff zijn eveneens opgevolgd. Zo is er een *early warning* werkgroep ingesteld die de korte termijn ontwikkelingen in relatie tot de prognoses nauwgezet volgt. Verder is de werkwijze bij de inschatting van effecten van nieuw beleid verbeterd door deze meer transparant te maken en (onder andere) het Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie een nadrukkelijke rol te geven bij de toetsing van de kwantificering.

Wat betreft de aanbeveling van Bomhoff om over te schakelen op een «error correction» model heeft het WODC opdracht gegeven aan de Stichting voor Economisch Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam (SEO), om de haalbaarheid hiervan te onderzoeken. De conclusie van SEO was dat overschakeling op een model van «error correction» wel mogelijk was, maar dat dat alleen voordelen zou hebben ten opzichte van de huidige methode als er niet te veel beleidswijzigingen en wetswijzigingen plaatsvinden. Bovendien zou de invoering van «error correction» ten koste gaan van de interpreteerbaarheid van het model. Gelet hierop en op het gegeven dat het gevangeniswezen de komende tijd te maken zal krijgen met veel beleids- en wetswijzigingen en gelet op de negatieve ervaringen die in het Verenigd Koninkrijk met «error correction» modellen op het terrein van criminaliteit zijn opgedaan, is afgezien van implementatie van deze aanbeveling van Bomhoff. Het WODC zal zich de komende tijd vooral richten op inhoudelijke verbeteringen van het bestaande model.

De leden van de CDA-fractie verwijzen naar mijn brief van 16 september

2003 (Kamerstukken II 2003/04, 24 587, nr. 91) en vragen naar een analyse van de verschillen in prognoses. Abusievelijk is in deze brief blijven staan dat een analyse van de verschillen in prognoses ten opzichte van het jaar daarvoor nog uitgevoerd zou moeten worden. De resultaten van deze analyse waren op dat moment al beschikbaar. Bij de genoemde brief is het WODC rapport nr. 207, «Sanctiecapaciteit 2007» gevoegd. In bijlage 2 van dat rapport is een samenvatting opgenomen van een technische notitie van het WODC waarin beschreven staat in hoeverre het model dat in 2003 gebruikt is, is gewijzigd ten opzichte van het in 2002 gebruikte model en wat het effect daarvan is op de prognoses. Deze bijlage is bij deze memorie gevoegd.

Deze leden vragen verder naar de passage in het verslag van het algemeen overleg met de vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer over dit wetsvoorstel dat in het rapport van Bomhoff wordt voorgesteld om te rekenen met een capaciteitsoverschot van 3%. Dit percentage is niet juist. Professor Bomhoff adviseerde een capaciteitsmarge voor het gevangeniswezen van 13,8% op jaarbasis en van tientallen procenten op een termijn van meerdere jaren (zie hiervoor mijn brieven aan de Tweede Kamer, Kamerstukken II 2001/02, 24 587, nr. 78, blz. 2, Kamerstukken II 2001/02, 24 587, nr. 79, blz. 1 en Kamerstukken II 2003/04, 24 587, nr. 91, blz. 9). Dat verklaart ook waarom ik in het algemeen overleg heb aangegeven zover nog lang niet te zijn en de eerstkomende jaren ook niet te komen. In de huidige situatie van capaciteitstekorten geef ik er de voorkeur aan het probleem niet groter te maken (zie in dit verband ook mijn brief van 16 september 2003, paragraaf 5.3). Ook een percentage van 3% is derhalve op dit moment niet aan de orde.

Wat betreft de vraag van deze leden naar de gevolgen die de bijstelling van het beleid ten aanzien van drugsmokkel op Schiphol heeft voor de prognoses van het capaciteitstekort, het volgende. Het beleid is de afgelopen maanden gericht op een stofgerichte benadering, waarin «stof voor straf» gaat. Dit beleid heeft geleid tot een daling van het aantal aanhoudingen en dagvaardingen. In mijn brief van 2 maart 2004 aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2003/04, 28 192, nr. 29) gaf ik aan dat in de elf weken daaraan voorafgaand aan 127 drugkoeriers een dagvaarding was uitgereikt. Daar staat tegenover dat deze aanhoudingen zwaardere zaken betreffen, welke waarschijnlijk tot hogere vrijheidsstraffen zullen leiden. Het netto effect van minder aanhoudingen en zwaardere straffen op de sanctiecapaciteit is op dit moment nog niet goed te overzien. Daarbij komt dat niet zeker is dat het aantal drugskoeriers dat wordt aangehouden, structureel is verminderd. De omvang van de problematiek geeft geen aanleiding zo kort na de verandering van het beleid aan te nemen dat de justitiële keten structureel minder zal worden belast. Om die reden is bij de bepaling van de prognoses van de capaciteitsbehoefte het aantal aanhoudingen vooralsnog niet naar beneden bijgesteld.

De leden van de fractie van de VVD vragen naar de terughoudendheid bij de verruiming van de mogelijkheden van meerpersoonscelgebruik, gelet op de ervaringen met meerpersoonscelgebruik, waaruit niet blijkt van noemenswaardige problemen. De leden van de VVD-fractie gebruiken de term terughoudendheid. Ik zelf zou liever spreken van zorgvuldigheid. Deze zorgvuldigheid hangt samen met het volgende. De beperkte invoering in zeven penitentiaire inrichtingen, vooruitlopend op de wijziging van de wet, heeft tot doel de risico's, knelpunten en aandachtspunten in kaart te brengen van meerpersoonscelgebruik in een regime van beperkte gemeenschap. De evaluatie van deze beperkte invoering is inmiddels gestart. De resultaten van het evaluatieonderzoek worden in juni 2004 verwacht. Aan de hand van de resultaten van de evaluatie zal meerpersoonscelgebruik op verantwoorde wijze landelijk kunnen worden ingevoerd.

Het is inderdaad zo dat uit de ervaringen met meerpersoonscelgebruik in de noodvoorzieningen voor drugskoeriers niet is gebleken van noemenswaardige problemen. Ik wil echter benadrukken dat de verruiming van meerpersoonscelgebruik die thans wordt voorgesteld, in die zin verschilt dat het gaat om invoering in een regime van beperkte gemeenschap voor in beginsel alle gedetineerden en om het delen van een cel die voorheen niet hoefde te worden gedeeld. In geval van de noodvoorzieningen voor drugskoeriers was op voorhand duidelijk dat cellen moesten worden gedeeld.

Op basis van een inschatting van het aantal gedetineerden dat geschikt is voor meerpersoonscelgebruik, gelet op de beheersbaarheid van de afdelingen waar meerpersoonscelgebruik wordt toegepast en gelet op de bouwkundige situatie in de inrichtingen, is in de memorie van toelichting aangegeven dat als gevolg van dit wetsvoorstel 1000 extra plaatsen beschikbaar komen. Het door de leden van de VVD-fractie genoemde getal van 400 cellen, heeft slechts betrekking op de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik. Inmiddels worden in de zeven penitentiaire inrichtingen die deelnemen aan de voorbereidende fase 450 cellen dubbel bezet.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen of na aanvaarding van dit wetsvoorstel continuering van de Tijdelijke wet noodcapaciteit drugkoeriers nog opportuun is. De Tijdelijke wet noodcapaciteit drugkoeriers wijkt op een tweetal punten wezenlijk af van de Penitentiaire beginselenwet en de Penitentiaire maatregel, namelijk op het punt van de mogelijkheden voor meerpersoonscelgebruik en op het punt van het te voeren regime. De regelgeving met betrekking tot de regimevoering is inmiddels aangepast. Bij besluit van 28 augustus 2003 (Stb. 349) is artikel 3 van de Penitentiaire maatregel aangepast. In deze bepaling zijn de regimes neergelegd die in de penitentiaire inrichtingen gevoerd kunnen worden. Het aantal regimes alsmede het minimaal verplichte aantal uren activiteiten en dagprogramma is neerwaarts bijgesteld. Met deze wijziging wordt de benodigde flexibiliteit verkregen om de regimes zoals die worden toegepast in de voorzieningen voor drugskoeriers onder de reguliere regelgeving te brengen.

De benodigde verruiming voor het toepassen van meerpersoonscelgebruik is vervat in het onderhavige wetsvoorstel tot wijziging van de Penitentiaire beginselenwet.

Met de inwerkingtreding van de wijzigingen van de Penitentiaire beginselenwet en de Penitentiaire maatregel kunnen de voorzieningen voor drugskoeriers onder de reguliere regelgeving ten aanzien van penitentiaire inrichtingen functioneren en is afzonderlijke wetgeving niet langer nodig. Ik heb dan ook geen voornemens om stappen te zetten gericht op verlenging van de Tijdelijke wet noodcapaciteit drugkoeriers. Dit betekent dat deze wet per 8 maart 2005 zal vervallen. (Zie in dit verband ook mijn brief van 8 maart jl., Kamerstukken II 2003/04, 28 627, A.)

2. Invoering van meerpersoonscelgebruik

De leden van de fractie van het CDA vragen of het juist is dat er geen wettelijke grondslag is voor het plaatsen van een gedetineerde in een tweepersoonscel in een regime van beperkte gemeenschap, zoals dat momenteel geschiedt. Het is juist dat er thans geen wettelijk mogelijkheid bestaat om in het regime van beperkte gemeenschap gedetineerden een verblijfsruimte te laten delen. De voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik, zoals die in oktober 2003 van start is gegaan, geschiedt dan ook op basis van vrijwilligheid. Met het aanvaarden van dit wetsvoorstel wordt een wettelijke basis gecreëerd voor meerpersoonscelgebruik in een regime van beperkte gemeenschap en komt dus een einde aan de situatie dat een gedetineerde moet

instemmen met de plaatsing in een meerpersoonscel. De voorbereidende fase dient er toe meerpersoonscelgebruik in een regime van beperkte gemeenschap op verantwoorde wijze landelijk in te voeren, wanneer het onderhavige wetsvoorstel kracht van wet zal hebben gekregen. Het beëindigen van de voorbereidende fase is dan ook niet aan de orde.

Deze leden vragen verder of onderzoek is gedaan naar de ervaringen van gedetineerden met betrekking tot de meerpersoonsruimtes in het regime van algehele gemeenschap. Een dergelijk onderzoek is niet gedaan. Wel zal dit jaar, zoals dat in 2003 ook is gedaan, een gedetineerdensurvey plaatsvinden in het gevangeniswezen. Het doel van dit onderzoek is om in alle penitentiaire inrichtingen in Nederland (en dus ook in de inrichtingen waar verblijfsruimtes voor meer personen in een regime van algehele gemeenschap zijn) te meten hoe de gedetineerden de detentie beleven. Hiertoe wordt alle gedetineerden verzocht een vragenlijst in te vullen, waarin ook een groot aantal vragen over meerpersoonscelgebruik is opgenomen. Het invullen van de vragenlijst is vrijwillig en anoniem.

In antwoord op de vragen van de leden van de CDA-fractie en van de fractie van GroenLinks over de verhouding tussen het aantal meerpersoonscellen en de grootte van de afdeling kan ik aangeven dat in de berekeningssystematiek is uitgegaan van een vermeerdering van vier gedetineerden per afdeling van 24. Dit heeft met name te maken met de beheersbaarheid van de afdeling en het aantal geschikte gedetineerden. Inmiddels is het echter mogelijk gebleken om bij een goede selectie meer geschikte gedetineerden op een afdeling bijeen te plaatsen. In de zeven inrichtingen die deelnemen aan de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik zijn diverse alternatieven in uitvoering. Uit de resultaten van de evaluatie van de voorbereidende fase zal moeten blijken onder welke omstandigheden welke verhouding tussen eenpersoons- en meerpersoonscellen optimaal is.

Wat betreft de vragen van de leden van de fracties van het CDA en de PvdA naar het gebruik van de sanitaire voorzieningen in het cellencomplex op Schiphol-Oost en in de inrichtingen in Breda en Krimpen merk ik het volgende op. Het cellencomplex Schiphol-Oost is niet aangewezen als huis van bewaring. In het Schiphol-Oost complex zijn ondergebracht: een uitzetcentrum, noodcapaciteit voor drugskoeriers, een passantenverblijf voor vreemdelingen die aan de grens geweigerd zijn, politiecellen ten behoeve van de Koninklijke Marechaussee, en observatie-/afzonderingscellen. In het uitzetcentrum is sprake van twee op één cel en zijn de toiletten afgeschermd. In de cellen bestemd voor bolletjesslikkers verblijven twee personen op één cel, maar is het toilet op cel afgesloten. De bolletjesslikkers mogen zich uitsluitend in een speciaal bolletjestoilet onder toezicht ontlasten. In de overige cellen binnen de noodcapaciteit zijn afgeschermd toiletten op cel. In het passantenverblijf is sprake van twee op één cel en zijn de toiletten afgeschermd. In de politiecellen en in de observatie-/afzonderingscellen is sprake van één op één cel.

Wat betreft de situatie in Breda en Krimpen is het zo dat uit technische overwegingen de afschermingen van de sanitaire hoeken in bestaande inrichtingen niet volledig tot aan het plafond reiken. Dit houdt verband met luchtverversing van de cel en lichttoetreding in de sanitaire hoek. De afschermingen zijn echter zodanig gerealiseerd dat de privacy van de gedetineerde in de natte hoek gewaarborgd is. Het is derhalve niet zo dat het gebruik van sanitaire voorzieningen onder het toezicht oog van een celgenoot plaatsvindt.

De leden van de CDA-fractie vragen naar informatie over agressie en geweld onder gedetineerden in Duitsland. Dat in Duitsland ook geweld en

agressie voorkomt onder gedetineerden blijkt onder andere uit de verslagen van bezoeken die het Europees Comité ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (CPT) aflegt aan gevangenen in heel Europa, waaronder Duitsland. De rapporten van het CPT worden gepubliceerd op het internet (www.cpt.coe.int). Het meest recente rapport over Duitsland dateert van 12 maart 2003 (CPT/Inf (2003) 20). Ik ben uiteraard bereid om bij mijn Duitse ambtgenoot nadere informatie op te vragen, maar ik betwijfel ten zeerste of deze informatie bruikbaar is voor de toepassing van meerpersoonscelgebruik zoals die nu in Nederland aan de orde is. In de eerste plaats omdat de verruiming van de toepassing van meerpersoonscelgebruik die momenteel in Nederland is ingezet, geschiedt in een situatie waarin geen sprake is van overbevolking van penitentiaire inrichtingen. In Duitsland is, blijkens het rapport van het CPT (blz. 36), wel sprake van overbevolking. In de tweede plaats is inmiddels in Nederland de nodige ervaring opgedaan met meerpersoonscelgebruik. In de reguliere contacten die het Nederlandse gevangeniswezen heeft met andere landen zijn de ervaringen met de toepassing van meerpersoonscelgebruik wel steeds punt van aandacht.

De leden van de fractie van de PvdA stellen vragen over mijn uitspraken over meer dan twee gedetineerden op één cel, gedaan in een vraaggesprek met het dagblad Trouw, dat op 15 januari 2004 is gepubliceerd. In het vraaggesprek heb ik, reagerend op de vaststelling dat het overgrote deel van de bevolking twee op één cel aanvaardbaar vindt, aangegeven dat we misschien ook nog wel eens meer dan twee personen op een cel zouden moeten plaatsen. Ik heb vervolgens aangegeven in welke situaties dit nu al gebeurt of aanvaardbaar zou zijn. Ter gelegenheid van een algemeen overleg met de Tweede Kamer over sanctiecapaciteit heb ik aangegeven dat binnenkort in Zwolle een penitentiair centrum zal worden geopend dat zo nodig geschikt kan worden gemaakt voor drie of meer personen op één cel (Kamerstukken II 2003/04, 24 587, nr. 104, blz. 6). Ik heb daarbij tevens aangegeven dat eerst zal worden geëvalueerd wat de effecten zijn, voordat hiermee verder wordt gegaan.

Deze leden vragen verder hoe mijn uitspraak dat in Zeist op de vrouwenafdeling zalen met zes tot acht personen zijn, te rijmen valt met de toezegging dat op de vrouwenafdeling maximaal vier op één cel zouden worden gedetineerd. Ter gelegenheid van het overleg met de vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer over dit wetsvoorstel heb ik op geen enkele wijze willen afdoen aan mijn toezegging gedaan ter gelegenheid van de behandeling van de verlenging van de Tijdelijke wet noodcapaciteit drugscoeriers dat het aantal vrouwen in één verblijfsruimte in de noodvoorziening te Zeist van zes naar vier zou worden teruggebracht. In Zeist zijn weliswaar zalen met zes tot acht bedden beschikbaar, maar in deze zalen worden structureel maximaal vier vrouwen ingesloten. Zoals toegezegd zal het aantal van vier alleen in noodsituaties tijdelijk worden verhoogd. Een dergelijke situatie heeft zich nog niet voorgedaan.

De leden van de PvdA-fractie en van de fracties van SGP en ChristenUnie vragen hoe de situatie ten aanzien van de vrijwilligheid van gedetineerden op dit moment is. Zolang de onderhavige wetswijziging niet van kracht is, geschiedt plaatsing in een meerpersoonscel in een regime van beperkte gemeenschap op vrijwillige basis. Het komt voor dat gedetineerden in een van de huizen van bewaring bij wie samenplaatsing met een andere gedetineerde is voorzien, weigeren mee te werken. Als op dat moment geen lege cel in de inrichting beschikbaar is, moet een oplossing worden gezocht voor het ontstane capaciteitsprobleem. In afwachting van een interne herselectie en het beschikbaar komen van een aparte cel, is een

kortdurende plaatsing in een afzonderings- of observatiecel onvermijdelijk. Ik acht dit acceptabel. Indien de plaatsing in een afzonderingscel geschiedt bij wijze van een disciplinaire straf louter voor het niet meewerken aan samenplaatsing met een andere gedetineerde, dan is dit onjuist.

De leden van de fractie van de VVD stellen een aantal vragen over de contra-indicaties voor plaatsing van meer gedetineerden op één cel. Wat het leeftijds criterium betreft, gaat het niet om de waarborg van het Verdrag inzake de rechten van het kind dat ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen wordt ondergebracht. Minderjarigen worden namelijk in beginsel niet samen met volwassenen gedetineerd, maar in een justitiële jeugdinstelling ondergebracht. Wel is het zo dat gelet op de jonge leeftijd van een (meerderjarige) gedetineerde, het onwenselijk kan zijn om deze een cel te laten delen met een veel volwassener gedetineerde. Leeftijd, in de zin van psychologische volwassenheid, kan dus een relevant gegeven zijn dat bij de besluitvorming over plaatsing in een meerpersoonscel wordt betrokken.

Wat betreft culturele en etnische achtergrond is gebleken dat culturele en etnische verschillen tussen gedetineerden kunnen leiden tot grote spanningen en geweld. Het is daarom niet raadzaam gedetineerden die in cultureel en etnisch opzicht zeer verschillen een cel te laten delen. Daarmee is uiteraard niet gezegd dat het niet kan voorkomen dat twee gedetineerden met een zeer verschillende achtergrond zonder problemen een cel delen. Steeds zal in het concrete geval bekeken moeten worden welke twee gedetineerden een cel kunnen delen. Voor dit criterium geldt dat het bij de besluitvorming over plaatsing in een meerpersoonscel wordt betrokken, maar dat het niet als contra-indicatie in de regelgeving zal worden opgenomen.

Ik ben het met de leden van de fractie van de VVD eens dat het niet-beheersen van een bepaalde taal geen contra-indicatie is voor plaatsing in een meerpersoonscel. Niettemin is taal wel een relevant criterium bij het samenplaatsen van gedetineerden. Een taalbarrière zal snel irritatie en ergernis kunnen oproepen. Daarmee is niet gezegd dat slechts dan twee gedetineerden samen op één cel geplaatst kunnen worden indien zij beiden dezelfde taal beheersen.

Ten aanzien van het vermogen van gedetineerden om elkaar een taal, c.q. Nederlands, te leren, mogen niet al te hoge verwachtingen worden gekoesterd.

Verder vragen de leden van de fractie van de VVD naar het beleid ten aanzien van roken in penitentiaire inrichtingen. Er is geen landelijk rookbeleid vastgesteld dat voor alle penitentiaire inrichtingen geldt. De inrichtingen zijn geïnformeerd over de wijzigingen van de Tabakswet en de betekenis ervan voor hun eigen rookbeleid. De inrichtingen kunnen met inachtneming van de Tabakswet en de daarop gebaseerde besluiten hun eigen rookbeleid bepalen. Zij zijn erop gewezen dat hun rookbeleid strenger mag zijn dan de Tabakswet, maar niet soepeler. Voor gedetineerden betekent dit:

- dat zij in beginsel vrij zijn om in hun cel te roken;
- dat zij in de overige locaties van de inrichting niet mogen roken, tenzij zij dit doen in gemeenschappelijke ruimten waarin het roken op grond van het rookbeleid van de inrichting is toegestaan;
- dat zij in hun inrichting rookwaren kunnen kopen, omdat voor justitiële inrichtingen een uitzondering is gemaakt op het verkoopverbod van tabakswaaren in overheidsinstellingen (Besluit van 2 oktober 2003 (Besluit tabaksverkoop in justitiële inrichtingen), Stb. 417).

Het is niet zo dat voor gedetineerden met betrekking tot het roken op de cel een uitzondering is gemaakt, die voor bejaarden en psychiatrische patiënten niet geldt. De in het Besluit uitzonderingen rookvrije werkplek (Besluit van 15 december 2003, Stb. 561) geregelde uitzondering voor

privé-ruimten op het recht op werken zonder rookoverlast, geldt blijkens de toelichting op dit besluit voor woonvertrekken in (onder meer) verzorgingstehuizen, GGZ-instellingen en justitiële inrichtingen. Wanneer het bejaarden en psychiatrische patiënten niet is toegestaan om in hun privé-ruimte in de inrichting te roken, is dat een gevolg van het rookbeleid van de inrichting zelf en niet van de regelgeving in de Tabakswet of de daarop gebaseerde besluiten.

Bij de plaatsing op een meerpersoonscel wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met het rookgedrag van gedetineerden. Rookgedrag zal echter niet als contra-indicatie in de regelgeving worden opgenomen.

Voor het antwoord op de vragen van de leden van de fractie van GroenLinks naar de ratio achter het voornemen om per afdeling van 24 cellen vier cellen geschikt te maken voor meerpersoonscelgebruik, verwijs ik naar hetgeen ik daarover hiervoor heb opgemerkt in antwoord op gelijklopende vragen van de leden van de fractie van het CDA. Ik voeg daar aan toe dat gelet op het aantal geschikte gedetineerden, de bouwkundige situatie en de beheersbaarheid van de afdeling of inrichting, het geschikt maken voor meerpersoonscelgebruik van alle cellen in een inrichting niet aan de orde is.

De leden van de fractie van GroenLinks stellen de vraag of overwogen is om ook in de toekomst vrijwilligheid als voorwaarde voor dubbele bezetting te hanteren. Vrijwilligheid als voorwaarde voor de plaatsing in een meerpersoonscel is overwogen, maar afgewezen. Vrijwilligheid betekent dat de directeur van een penitentiaire inrichting afhankelijk wordt van gedetineerden wat betreft hun onderbrenging. Dat draagt niet bij aan de efficiënte en flexibele omgang met detentiefaciliteit die in deze tijd van substantiële capaciteitsnood noodzakelijk is.

Verder vragen deze leden of de regering voornemens is aan meerpersoonscelgebruik grenzen te stellen in de zin van maximale totale duur van gezamenlijke detentie dan wel maximale duur per dag van gezamenlijk verblijf op één cel. De regering heeft geen voornemens dergelijke grenzen aan meerpersoonscelgebruik te stellen. Bij plaatsing op een meerpersoonscel zal aan de eisen met betrekking tot het dagprogramma en het aantal uren activiteiten worden voldaan. De thans aan de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik deelnemende penitentiaire inrichtingen hebben het activiteitenprogramma niet of nauwelijks aangepast. Wel is het zo dat de gedetineerden op verschillende tijden deelnemen aan activiteiten, zodat de tijd die zij samen op cel doorbrengen zo beperkt mogelijk is.

Op de samenhang tussen meerpersoonscelgebruik en versoberingen van detentieregimes zal ik hierna ingaan bij de beantwoording van de vraag van de PvdA-fractie over de evaluatie van de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik en het beleidskader.

a. Gefaseerde invoering

De leden van de fractie van het CDA nemen aan dat de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik is afgerond en willen graag kennisnemen van de criteria betreffende de plaatsing in een eigen dan wel meerpersoonscel. Met de term «voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik» wordt bedoeld op de invoering van meerpersoonscelgebruik in zeven penitentiaire inrichtingen voorafgaand aan de wijziging van de wet en de landelijke invoering. Deze fase is dus nog niet afgerond. Niettemin is inmiddels op basis van de opgedane ervaringen een concept ministeriële regeling gemaakt waarin de criteria betreffende de plaatsing in een meerpersoonscel dan wel een eigen cel, zijn opgenomen. Deze conceptregeling is onlangs aan de Raad voor

Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) voor advies aangeboden. Het aan de RSJ voorgelegde concept is bij deze memorie gevoegd.

De leden van de fracties van de PvdA en GroenLinks willen weten wanneer het beleidskader, de evaluatie van meerpersoonscelgebruik en de ministeriële regelingen verwacht kunnen worden en beschikbaar zijn. De evaluatie van de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik is thans gaande. De resultaten van het evaluatieonderzoek worden in juni 2004 verwacht. Zoals ik in de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel heb aangegeven zal op basis en afhankelijk van de resultaten van de evaluatie een beleidskader worden geformuleerd met het oog op brede invoering van meerpersoonscelgebruik binnen het gevangeniswezen. Hoewel voor de definitieve vaststelling van dit beleidskader de evaluatie van de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik moet worden afgewacht, wordt thans al wel het nodige voorwerk verricht. Zoals ik hiervoor al opmerkte, is in de brief Modernisering sanctietoepassing aangegeven dat voor bepaalde categorieën gedetineerden zal worden voorzien in eenvoudiger detentiecapaciteit. Bij de ontwikkeling van deze detentievormen zullen meerpersoonscelgebruik en regimevoering in hun onderlinge samenhang gezien worden. Het beleidskader hiervoor is in ontwikkeling, maar nu nog niet beschikbaar, omdat inhoudelijke afstemming plaats dient te vinden met de ingrijpende koerswijziging waarvoor de Dienst Justitiële Inrichtingen staat. Dit heeft enige vertraging teweeggebracht. Deze zomer zal hierover duidelijkheid kunnen worden verschaft.

Zoals hiervoor aangegeven, is inmiddels een concept (ministeriële) regeling gemaakt waarin de contra-indicaties betreffende plaatsing in een meerpersoonscel zijn opgenomen. Tevens is een conceptregeling gemaakt met betrekking tot het programma van eisen waaraan verblijfsruimten voor meerdere gedetineerden moeten voldoen. Ook deze conceptregeling is bij deze memorie gevoegd. Beide regelingen geven kaders voor de toepassing van meerpersoonscelgebruik.

De leden van de PvdA-fractie vragen naar een verduidelijking van de bezwaren tegen een voorhangprocedure met betrekking tot de genoemde ministeriële regelingen. In het systeem van penitentiaire regelgeving zijn de criteria ten aanzien van een groot aantal beslissingen over gedetineerden opgenomen in ministeriële regelingen. De reden hiervoor is dat het gaat om voorschriften van administratieve aard en om de uitwerking van zaken op zeer gedetailleerd niveau. Daarnaast gaat het om voorschriften die nogal eens wijziging behoeven. Uit het niveau van de ministeriële regeling vloeit voort dat er in beginsel geen formele betrokkenheid van het parlement is via de voorhangprocedure (zie hiervoor aanwijzing 35 van de Aanwijzingen voor de regelgeving). Ter gelegenheid van het overleg met de vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer over dit wetsvoorstel heb ik toegezegd dat de regeling betreffende de criteria voor plaatsing in een eigen dan wel meerpersoonscel voorafgaande aan publicatie in de Staatscourant, aan het parlement zouden worden voorgelegd (Kamerstukken II 2003/04, 28 979, nr. 8). Zoals ik hiervoor al heb aangegeven, is een concept van deze regeling bij deze memorie gevoegd.

De vragen van deze leden over de afscheiding van de sanitaire voorziening in het cellencomplex op Schiphol-Oost en in de inrichtingen in Breda en Krimpen is hiervoor beantwoord bij de vragen van de leden van de fractie van het CDA.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van GroenLinks naar speciale aandacht voor de effecten van meerpersoonscelgebruik op resocialisatie en recidive, merk ik op dat meerpersoonscelgebruik als

factor zal worden meegenomen in de meting van detentierecidive die jaarlijks in het gevangeniswezen plaatsvindt. Voor het meten van de factor meerpersoonscelgebruik zijn echter wel aanpassingen van de computersystemen nodig. Deze meting zal derhalve niet onmiddellijk maar op termijn gerealiseerd worden.

b. Gevolgen voor het personeel

De leden van de CDA-fractie vragen hoe de regering verklaart dat er zo'n grote weerstand bestaat bij het personeel van het gevangeniswezen tegen meerpersoonscelgebruik en of daar onderzoek naar is gedaan. De regering zoekt deze verklaring in de zorgen die het personeel heeft over de gevolgen van meerpersoonscelgebruik voor de eigen veiligheid. Er bestaat angst voor overmachtsituaties en men is bezorgd dat meerpersoonscelgebruik zal leiden tot verhoogde spanningen tussen gedetineerden met als gevolg een toename van geweld. De regering heeft begrip voor deze zorgen van het personeel en heeft daarom met de vertegenwoordigingen van het personeel afgesproken onder welke randvoorwaarden de invoering van meerpersoonscelgebruik zal plaatsvinden. Veiligheid van zowel personeel als gedetineerden is voorwerp van de aanhoudende zorg van de regering.

In de evaluatie van de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan de gevolgen en effecten van de invoering van meerpersoonscelgebruik met betrekking tot de veiligheid en het welbevinden van het personeel en aan de vraag of de genomen maatregelen afdoende zijn geweest om veiligheid en welzijn van personeel en gedetineerden te garanderen. De resultaten van het evaluatieonderzoek worden, zoals hiervoor aangegeven, in juni 2004 verwacht.

Deze leden vragen verder naar de risico-inventarisatie en -evaluatie op basis van de Arbeidsomstandighedenwet in de zeven inrichtingen die deelnemen aan de voorbereidende fase en naar de maatregelen die in de plannen van aanpak zijn opgenomen met betrekking tot de veiligheid van het personeel.

Eind vorige jaar heeft in deze inrichtingen in samenwerking met de arbo-diensten een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) plaatsgevonden, waarbij specifieke aandacht is besteed aan meerpersoonscelgebruik. Aandachtspunten waren onder meer de inzet van voldoende en gekwalificeerd personeel, (omgang met en beheersing van) agressie, de veiligheid van het interieur, ventilatie, organisatie van de bedrijfshulpverlening en calamiteitenplannen. Omdat in de RI&E-rapporten zaken staan die bij kennisneming door de verkeerde personen een risico voor de beveiliging van de inrichting met zich brengen, zijn deze rapporten niet openbaar en volsta ik hier met het noemen van de aandachtspunten. De uitgevoerde risico-inventarisatie en -evaluaties hebben geresulteerd in aanpassingen van de plannen van aanpak met betrekking tot meerpersoonscelgebruik. In deze plannen zijn onder meer de volgende maatregelen opgenomen:

- De personele bezetting moet zowel tijdens de dag- als nachtdienst voldoen aan de vastgestelde normen voor de lokale postenbezetting.
- De werktijden moeten voldoen aan de Arbeidstijdenwet.
- Het personeel dat wordt ingezet voor twee op één cel dient de basisopleiding voor PIW'er te hebben afgerond.
- Het personeel moet de Training meermanscel hebben afgerond (conflicthantering en zelfverdediging).
- Het is nodig dat de medewerkers voldoende herstelmogelijkheden tijdens het werk hebben, zoals b.v. pauzes.
- Procedure en training personeel in het openen van tweepersoons-

- cellen. Bij het openen van een cel overdag moeten minimaal twee PIW'ers bij of voor de cel aanwezig zijn.
- In de nachtelijke uren blijven de deuren gesloten. Bij calamiteiten wordt de deur uitsluitend geopend wanneer voldoende personeel aanwezig is. Hiervoor moet een protocol aanwezig zijn.
 - Meerpersoonscellen moeten als zodanig aan de buitenzijde herkenbaar zijn.
 - Zonodig plaatsen van extra schuiven/ sloten op deuren meerpersoonscellen.
 - Eisen interieur:
 - deugdelijke verankering
 - geen scherpe hoeken en randen
 - demontage onmogelijk
 - Nagaan of extra eisen moeten worden gesteld aan de bezittingen van gedetineerden (bijvoorbeeld bestek).
 - Voldoende capaciteit bedrijfshulpverlening en inzetbaarheid van Intern bijstandsteam in de dag- en nachtsituatie.
 - Beschrijf scenario's in relatie tot twee op één cel, zoals vechtpartij met letsel.
 - Aanpassing van procedures van het Intern bijstandsteam voor het benaderen van tweepersoonscellen, inclusief de training hierin.

Het onderzoek van het WODC, waar de leden van de CDA-fractie naar vragen, betreft het evaluatieonderzoek naar de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik. Dit onderzoek wordt door onderzoeksinstituut IVA uit Tilburg uitgevoerd en door het WODC begeleid. De resultaten van het evaluatieonderzoek worden in juni 2004 verwacht en zullen vervolgens aan de beide Kamers der Staten-Generaal worden aangeboden.

Dezelfde leden vragen of ik voornemens ben om ook buiten de sector van drugskoeriers gebruik te maken van personeel van beveiligingsbedrijven. Dat is niet het geval. Ik heb op dit moment geen voornemens om personeel van beveiligingsbedrijven te gebruiken binnen penitentiaire inrichtingen.

Verder vragen deze leden naar het ziekteverzuim van het bewakingspersoneel dat wordt ingezet in de noodvoorzieningen voor drugskoeriers. In de noodvoorzieningen voor drugskoeriers wordt geen personeel ingehuurd, maar worden diensten ingekocht. DJI houdt in de voorzieningen voor drugskoeriers geen ziekteverzuim van het personeel bij, omdat dat in het licht van het inkopen van diensten niet relevant is. Vergelijkende cijfers kan ik derhalve niet verstrekken. Uiteraard ben ik bereid de Kamer recente verzuimpercentages betreffende DJI te verschaffen, indien zij dit wenst.

De leden van de CDA-fractie vragen hoeveel personeelsleden aanwezig zijn bij het openen van de celdeuren, hoe het met de back-up is geregeld en of er een calamiteitenteam aanwezig is. Met het oog op de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik is met de vakcentrales afgesproken dat bij het openen van een meerpersoonscel overdag minimaal twee PIW'ers aanwezig zijn bij of voor de cel. Ook is er is altijd back-up aanwezig in de vorm van het Intern bijstandsteam (IBT). Tijdens de dagsituatie is altijd voldoende personeel aanwezig om incidenten het hoofd te bieden. Het is in dat geval dan ook niet nodig om een calamiteitenteam achter de hand te hebben. Tijdens de nachtdienst is dit anders. Indien de nachtdienst niet over minimaal vijf in te zetten personeelsleden kan beschikken, heeft de inrichting een bijstandsteam ingesteld, dat zo nodig in korte tijd in de inrichting aanwezig kan zijn.

De leden van de fractie van het CDA vragen naar het aantal incidenten en de aard van deze incidenten tussen personeel en gevangenen en gevangenen onderling in de noodvoorzieningen voor drugskoeriers. Over 2003 zijn de volgende incidenten gemeld.

incidenten	mannen	vrouwen	totaal
ontvluchting	0	0	0
poging ontvluchting	1	0	1
fysiek geweld gedetineerden onderling	51	25	76
dreigen met geweld gedetineerden onderling	31	4	35
fysiek geweld tegen personeel	32	1	33
dreigen met geweld tegen personeel	189	15	204
vernietiging rijkseigendommen	23	7	30
suicide	0	0	0
andersoortig overlijden	1	0	1
poging tot suicide	3	0	3
zelfverwonding	9	3	12
contrabande/drugs	150	6	156

Deze aantallen incidenten wijken niet in opvallende mate af van de aantallen incidenten in reguliere penitentiaire inrichtingen. Over de ernst van de gevolgen van de incidenten worden niet systematisch gegevens bijgehouden. Op incidenten wordt steeds met gepaste maatregelen gereageerd, bijvoorbeeld door het treffen van een ordemaatregel of het opleggen van een disciplinaire straf in geval van (het dreigen met) geweld tegen personeel.

Deze leden vragen welke versobering zal worden toegepast met betrekking tot activiteiten buiten de cel en of deze versobering niet onwenselijk is, gelet op de daarvan te verwachten toename van onveiligheid van het personeel. Op dit moment heeft de invoering van meerpersoonscellen niet geleid tot versobering van het dagprogramma; het bestaande aanbod van activiteiten is gehandhaafd. Niettemin zijn versoberingen in het gevangeniswezen onvermijdelijk gelet op de bezuinigingen die moeten worden gerealiseerd. Hiervoor is in antwoord op vragen van de fracties van de PvdA en GroenLinks ingegaan op de samenhang tussen meerpersoonscelgebruik en regimevoering. De daar genoemde beleidskaders hebben tot doel versoberingen en meerpersoonscelgebruik op een verantwoorde wijze te realiseren, zodat ook voor het personeel geen onveilige situaties zullen ontstaan.

De leden van de fractie van de PvdA vragen naar de ervaringen van de penitentiaire inrichtingswerkers met meerpersoonscelgebruik. Zoals hiervoor aangegeven vindt op dit moment een evaluatieonderzoek plaats van de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik. Ook ik acht het van het grootste belang om kennis te dragen van de beleving van het personeel. De evaluatie voorziet dan ook in een vergelijkend onderzoek naar de veiligheidsbeleving van het personeel. De resultaten van het evaluatieonderzoek zullen naar verwachting, zoals aangegeven, in juni 2004 bekend zijn.

De leden van de fracties van de SGP en ChristenUnie willen gaarne vernemen of bekend is hoe vaak tot dusver in geval van tweepersoonscelgebruik het zogenaamde IBT team moest worden ingeschakeld. In de noodcapaciteit voor drugskoeriers is in 2002 drie maal het Landelijk bijzondere bijstandsteam (LBB) ingezet, in 2003 gebeurde dit één maal. Het Intern bijstandsteam (IBT) is tot op heden nooit ingezet in de noodcapaciteit of in de zeven penitentiaire inrichtingen die meedoen aan de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik.

c. Gevolgen voor gedetineerden

De leden van de fractie van het CDA vragen naar meerpersoonscelgebruik in het regime van algehele gemeenschap. In de memorie van toelichting is hierover gemeld dat het gevangeniswezen daar al geruime tijd ervaring mee heeft en dat in de penitentiaire inrichtingen waar dit wordt toegepast, geen noemenswaardige problemen zijn ontstaan of dat dit heeft geleid tot een toename van geweld tussen gedetineerden en inrichtingswerkers of tussen gedetineerden onderling. De leden van de fractie van het CDA leiden hier uit af dat het aantal gedetineerden dat in een regime van algehele gemeenschap is geplaatst, is gegroeid. Met deze passage in de memorie van toelichting is niet bedoeld iets te zeggen over de ontwikkeling van de omvang van de gedetineerdenpopulatie in het regime van algehele gemeenschap. De strekking van deze passage is dat in inrichtingen waar een regime van algehele gemeenschap wordt gevoerd en gedetineerden geplaatst worden in meerpersoonsruimtes niet meer geweld tussen gedetineerden en inrichtingswerkers of tussen gedetineerden onderling voorkomt dan in inrichtingen waar geen meerpersoonscelgebruik wordt toegepast. Ik acht deze gegevens in zoverre relevant dat het een breder beeld geeft van de toepassing van meerpersoonscelgebruik.

Overigens is gemiddelde bezetting van plaatsen in een regime van algehele gemeenschap de laatste jaren toegenomen van 2860 in het jaar 2000 tot 3320 in het jaar 2003. In het kader van de ingrijpende koerswijziging van het gevangeniswezen en gelet op de maatregelen uit de brief Modernisering sanctietoepassing, zal ik bekijken of ook in de komende jaren meer plaatsen in een regime van algehele gemeenschap nodig zijn. Zoals hiervoor al is opgemerkt in antwoord op vragen van de CDA-fractie, is thans en in de komende jaren een grote behoefte aan plaatsen in huizen van bewaring. In huizen van bewaring wordt geen regime van algehele gemeenschap gevoerd, maar een regime van beperkte gemeenschap. Ook vragen deze leden naar de samenstelling van de groep gedetineerden die in een regime van algehele gemeenschap verblijft en vragen daarbij informatie te verschaffen over de aard van het delict, de duur van de straf en autochtoon of allochtoon. De gevraagde informatie is opgenomen in bijlage 2 van deze memorie.

De leden van de fracties van SGP en ChristenUnie vragen of voor de plaatsing in een meerpersoonscel het uitgangspunt van vrijwilligheid aan de kant van de gedetineerden in principe geen rol speelt. Dat is juist. Indien dit wetsvoorstel, nadat het tot wet is verheven, in werking treedt, is er een wettelijke basis voor meerpersoonscelgebruik in een regime van beperkte gemeenschap. De directeur van de inrichting bepaalt dan of een gedetineerde in een meerpersoonscel wordt geplaatst aan de hand van de criteria die in de eerder genoemde ministeriële regeling zijn opgenomen. Tegen de beslissing van de directeur kan de gedetineerde in beklag gaan bij de beklagcommissie van de aan de inrichting verbonden Commissie van Toezicht.

Voor wat betreft de drang en dwang die op gedetineerden, volgens sommige bronnen, zou worden uitgeoefend en waarnaar deze leden vragen, verwijs ik naar het hiervoor gegeven antwoord op de vragen van de fractie van het CDA over de vrijwilligheid op basis waarvan nu nog meerpersoonscelgebruik wordt toegepast in een regime van beperkte gemeenschap. Het is gedurende de voorbereidende fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik in huizen van bewaring uitdrukkelijk niet de bedoeling dat gedetineerden disciplinair gestraft worden louter voor het niet meewerken aan samenplaatsing met een andere gedetineerde.

Ten slotte vragen deze leden om te reageren op de constatering van een directeur van de PI Limburg-Zuid dat er onder gedetineerden sprake is van een lobby tegen meerpersoonscellen. In de PI Limburg-Zuid hebben gedetineerden enige tijd geleden onderling afgesproken zich te verzetten tegen twee op één cel. Inmiddels is er van deze lobby geen sprake meer. In de gevangenis, waar een regime van algehele gemeenschap wordt gevoerd, zijn alle daartoe bestemde verblijfsruimten dubbel bezet en in het huis van bewaring zijn, op basis van vrijwilligheid, enkele plaatsen dubbel bezet.

De Minister van Justitie,
J. P. H. Donner